

LŐCSEI PÉTER

WEÖRES-MOZAIKOK, XXXVIII.

„TE HOGYAN ÁLLSZ A MŰZSÁVAL?”

WEÖRES SÁNDOR ÉS PÁLFFY ISTVÁN KAPCSOLATÁNAK
DOKUMENTUMAIBÓL

A harmincas években újabb és újabb szerzők szorgalmazták a magyar irodalom decentralizálását. A vízfejű ország vidéki városaiban lelkesítő tervek fogalmazódtak meg. Több egyesület, társaság is folyóirat kiadását kezdeményezte. A próbálkozások java kérészetűnek bizonyult; némelyik már az előkészítés szintjén megrekedt. Közülük emlétek néhány olyat, amelyik a *Nyugat* harmadik nemzedékével, illetve Pálffyval is összefüggött. A Takáts Gyula álmodta kaposvári kiadványról reménykedve és tanácsokat adva szólt Weöres Sándor. A gyakran föld felett járó, időn kívül létező költő ebben a kérdésben rendkívül gyakorlatias volt. 1935 februárjában címeke, ötleteket küldött: „Mielőtt a »Dél« megindulna, jó lenne, ha érintkezésbe lépnétek az összes dunántúli irodalmi társaságokkal, így a szombathelyi Faludi-társasággal is (elnöke Bárdosi Németh János, fő-mozgatója Pável Ágoston; mind a kettő megkapja a levelet erre a címre: Szombathely, Kultúrpalota). Jó lenne továbbá, ha a »Dél«-nek minden dunántúli városban lenne egy-egy szerkesztője; itt Szombathelyen Pável, Győrben talán Erdélyi Miklós, stb.; Pesten is jó volna egy, ott Pálffy Istvánt ajánlanám (címe: Kispeszt, II., Álmos u. 9.)”² A vállalkozás el sem jutott a nyomdáig. A pécsi *Ötöröny* ugyanígy terv maradt.

A Pálffy szerkesztette székesfehérvári *Új Erő* 1933 augusztusától 1938 januárjáig működött a *Fejérmegyei Napló* mellékleteként. Előbb hetenként, később kéthetenként, aztán havonta adták ki. Nem sikerült önállóvá válnia. Pálffy és Takáts Gyula levélváltásából kiderül, hogy a melléklet megjelenése ingatag volt. A szerkesztő ezeket a sorokat írta Kaposvárra 1935 augusztusában: „Az Új Erő nem szűnt meg, sőt mostanában próbálok vele valamit csinálni. Havonta 8 oldalon jelentetem meg.”³ A levél folytatásában álmairól is be-

1 A forrásközlés első két része a *Vasi Szemle* 2018/1. és 2018/3. számában jelent meg. A leveleket folyamatos számozással közlöm.

2 TAKÁTS Gyula, Helyét kereső nemzedék, Magvető, 1984, 24.

3 Pálffy István Takáts Gyulának; „1935. 8. 16.” Lelőhelye: Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára, Kaposvár. Ezúton köszönöm meg Kiss Norbert Péter és Fehér Zoltán József segítő közvetítését.

számolt: „Természetesen, hogy egyik legdédelgettebb (na, csak hogy le tudtam írni) vágyam az, hogy csináljunk egy dunántúli folyóiratot. Sajnos, a piszkos anyagiak...” Pártolta Takáts lapalapítási tervét, és a maga részéről hitt abban, hogy a Vörösmarty Mihály Irodalmi Társaság is ezt tenné. Október 2-án az *Új Erő* terjedelmi korlátai miatt panaszkodott. Takáts Gyula mellett lehetséges munkatársként említette Weörest, Jankovich Ferencet, Tatay Sándort, Gunda Bélát, Ortutay Gyulát, Ficzkót.⁴ A felsoroltakon kívül Lovassy Andor, György Oszkár, Jékely Zoltán, Szondi Béla, Pável Ágoston, Képes Géza, Bárdosi Németh János nevével találkozunk a kiadványban. Tudomásom szerint a melléklet publikációit nem tárták fel részletesen. A megjelent közleményekben előfordulhatnak meglepetések.

A *Tiszántúli Figyelő* független volt ugyan, de csupán 1934-től '35-ig bírta. Weöres Sándor hiába ajánlotta fel a Debrecenben élő Kiss Tamásnak, hogy dunántúli előfizetőket szerez, a barátja által kezdeményezett *Szamadás*nak mindössze egy száma látott napvilágot. A Szombathelyen indított *Írott Kő* sem lehetett tartós életű. Értékeinek elismerése mellett azt állapíthatjuk meg, hogy a lapban megjelent írások egy része mérsékelt színvonalú, illetve másodközlés volt. A folyóiratok hosszabb-rövidebb működésére ott adódott nagyobb esély, ahol egyetemi háttér, egy-egy kiemelkedő, lelkes szervező, valamilyen intézmény, nem utolsósorban megfelelő anyagi erő állt rendelkezésre.

Pálffy István az *Új Erő* után sem adta fel vágyát, de a nagy reményekkel indított *Vár*-nak 1938-ban nyolc, 1939-ben mindössze egy száma jelent meg. A szerkesztő dolgát nehezítette, hogy ekkor már nem Székesfehérváron, hanem Budapesten élt. Gondot jelentett számára a kézíratszerzés és a terjesztés. A vidéki lapok szerzőgárdája többnyire területi és életkori szempontból is megosztott volt. A közölt versek, novellák, bírálatok színvonala erősen hullámzott. A régiók önjelöltjei, fél tehetségei megsértődtek, ha nem kaptak teret. A provincializmus ellen küzdők közül sokan az irodalom második vagy harmadik vonalához tartoztak. A legjobbak továbbra is válogathattak a tekintélyes (és ne tagadjuk, többnyire fővárosi) fórumok között, emiatt a vidéki lapokban gyakran kisebb jelentőségű írásaikkal szerepeltek. A kibontakozást esetenként torzsalkodások, személyeskedések nehezítették. Ilyen okokból maradt ki Weöres az induló *Írott Kő*ből. A lap második időszakában újraközléseivel volt jelen.

A *Várral* kapcsolatos vágyakat és gondokat néhány korabeli feljegyzéssel, üzenettel érzékeltetem. Weöres Sándor mérsékelten reménykedő sorokat írt Várkonyi Nándornak a színrelépés idején: „Fehérváron indítottak egy dunántúli-írók lapját. Szerkesztőjük György O.,⁵ Pálffy István, Csákány Ambrus,⁶ Jankovich F.,⁷ meg mi. Nem csatlakoznál? Azt hiszem, ez érdekesebb dolog lesz, mint az eddigi kísérletek: az összes jó fiatal erők itt lesznek. Az »Írott kő« egyéni érvényesülési akarnokság rágódozása volt, Bárdé nyilván dilettáns dolog lesz, de a fehérvári dolog tán tiszta alapokon tud nyugodni [...] A fehérvári dolog azért reményteljes, mert ott mind olyan emberek jöttek össze, kik tudnak: (ki többet, ki kevesebbet, de tudnak). A »Vár«-ba írni mindtől inkább áldozat lesz, mint élvezet; mindnek

4 Pálffy István Takáts Gyulának; „1935. X. 3.” Lelőhelye: Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára, Kaposvár

5 György Oszkár (1882–1945): költő, műfordító, szerkesztő

6 Csákány Ambrus (Jankovich József): író, szerkesztő. *A meghajszoltak* című novelláskötete 1937-ben jelent meg.

7 Jankovich Ferenc (1907–1971): Baumgarten-díjas, Kossuth-díjas költő, író, műfordító. Többek között a *Nyugatban*, a *Válaszban*, a *Kelet Népe*-ben és a *Magyar Csillagban* publikált.

van érvényesülési tere nagyobb lapokban, nem érdekből csinálják, hanem olyan lapot akarnak, hol feszélyezetlenül alakulhasson ki az igazi mondandójuk.”⁸

A karcsú, kis terjedelmű folyóirat 1938. februárban indult. Címlapja szerint Baróti Géza,⁹ György Oszkár, Jankovich Ferenc és Pálffy István szerkesztette. Főmunkatársként Csákány Ambrust, G. Kovács Tibort és Weöres Sándort nevezték meg. Mivel a kiadvány valamennyi számát egyelőre nem ismerem, részletes értékelésre nem vállalkozom. Elsősorban Weöres, Pálffy és néhány ismertebb szerző szereplését emelem ki. Az induló számban Jankovich Ferenc írt Babits Mihályról és J. F. szignóval József Attiláról. Németh Antal, a Nemzeti Színház igazgatója a Csongor és Tünde szabadtéri előadásáról szólt. Fodor Józseftől a *Vas egek alatt*, Pálffytól a *Téli este* és a *Régi falu*, Weöres Sándortól a *Szájharmonikás bolond* című vers volt olvasható. A *Jegyzet*ben a régió kulturális híreiből válogattak. Szinte stafétaváltás történt: a rajtoló fehervári fórum a vasiak kezdeményezésének kudarcát jelentette be: „A Dunántúl legszebben kiállított, legmagasabb színvonalú folyóirata, az *Írott-kő* megszűnt, s ugyancsak Szombathelyen a Faludi Ferenc irod. társ. elnöke lemondott. A kettő közt alighanem összefüggés van. Viszály, széthuzás?

Vidéki kulturális építményeink – természetszerűen – csak néhány pillérből és téglából épülnek, ha egyetlen téglá meglazul – tornyok dőlhetnek össze.”¹⁰

Márciusban új szerzőként többek között éppen az elhalkuló *Írott-kő* szerkesztője, Bárdosi Németh János (*Öreg koldus*) és Berda József (*Reggel; Vízafogó*) jelentkezett verssel. Csákány Ambrus *Él-e, hal-e?* címmel közölt novellát. Helyet kapott Szabolcsi Bence tanulmánya (*A magyar zene égvűrűi*) is. Weöres a következő hónapban a *Maláji dalokkal* szerepelt. Mellette Csákány Ambrus (*A sági Mária-képnél*), Jankovich Ferenc (*Sárréti alkony*), Erdélyi József (*Vadgesztenyefák; A halál felé; Ibolyalevél*), Takáts Gyula (*Somogyi tavasz*) verseivel, Bárdosi Németh János tanulmányával és Pálffy István novellájával (*Lázadás*) találkoztak az érdeklődők. Cn. szignóval jelent meg a *Dunántúl irodalmi szervezet-lensége* című elemzés. I. Szemlér Ferenc *Új irodalom, új élet* címmel hirdetett programot. A májusi számban feltűnt Illyés Gyula öt verse (*Egy barackfára; Délben; A kálváriára; Előhívó; Te is meghalnál*). Ugyanennyivel szerepelt Marconnay Tibor is (*Kislányom négy és fél; Vesd le a koturnuszt; A kő; Útifű; Édesapám*). Takáts Gyula Rippl-Rónai Józsefről írt (*Egy somogyi mesterről*). A művészeti élet hírei, eseményei mellett Dallos Sándor novellája (*Virágba borultak a fák*) jelent meg.

Takáts Gyula 1938 júniusában megköszönte Pálffynak és barátainak, hogy főmunkatársként szerepeltették a *Vár* borítóján. Biztos volt a kiadvány küldetésében, de nem hallgatta el aggodalmait sem. Van-e elég olvasója? Eljut-e mindenhova? Javaslatait is összegezte: „Nekünk pedig egy speciális dunántúli közönségre van szükségünk s én úgy érzem hogy már ez a 4 szám is arra lett volna hivatva, hogy reklám célokat szolgáljon. [...] Pesten kik kapják a lapot? Cs. Szabónak, Tolnai Gábornak, Jékely Zoltánnak, Halász Gábornak, Tatay Sándornak kellene küldeni a lapot. Tatayval okvetlen beszéljél már! Weöreshez és hozzám végtelen közel áll Tatay s egyuttal a legügyesebb szervező, és egyike a legjobb dunántúli novellistáknak. [...] A jövő hét közepén megyek Weöreshez Csöngére. Majd ott is kieszelünk valamit a Janus Pannonius Társasággal kapcsolatosan.”¹¹

8 Weöres Sándor dátum nélküli autográf „beszélgető cédulája”; magántulajdon.

9 Baróti Géza (Szabó Géza, 1914–1993): író, újságíró, számos rádiójáték (köztük a *Szabó család*) szerzője

10 N. N.: *Jegyzet, Vár*, 1938/1. 3.

11 Takáts Gyula Pálffy Istvánnak; „938. VI. 4.”; lelőhelye: PIM V. 5396/6/7

Pálffy a nyári szünetben a *Vár* további sorsa felől gondolkodott. Takátsnak azt írta, hogy rendbe tette a lap ügyeit, ezért a további megjelenésnek egyelőre nincsenek akadályai. Szeptember 13-án körlevélben vont mérleget. A sokszorosított dokumentum Takáts Gyula hagyatékában maradt fenn. Időrendje alapján közlöm (29. levél). Az 5. szám címlapján egyedül Pálffy szerepelt szerkesztőként. Vezércikként h. j. szignóval közölte *Az új magyar szellemiség felé* című írást. A lapban 3 novella kapott helyet (Baróti Géza: *Tigrisugrás*; Pálffy István: *Békességes idő*; Berezvai Gergely: *Csőszválasztás*).

Pálffy és Weöres levelezésében is szóba került a két fehérvári újság. A szerkesztő írásokat kért Pécssett élő barátjától. Verseket és tanulmányrészletet közölt tőle. A *Vár* októberi számában jelentette meg *Egy készülő könyvből* című fejtegetését. Ez doktori dolgozatának korai, végül kihagyott részlete volt. Az esztétikai írás mellett a lapban többek között Tatay Sándor, Pálffy István, Takáts Gyula és Sinka István szerepelt.

Egy Takáts Gyulához írt Pálffy-levél arról tanúskodik, hogy az anyagi gondokon kívül más bajok is akadtak. A szerzők közül többen is találkoztak személyesen, és ezeknek a boros megbeszéléseknek olykor kellemetlen volt a hangulatuk és utóhatásuk. A hosszabb üzenet bevezető sorai ezekről szóltak. A folytatásból a lényeges, kritikus pontokat idézem: „Feltesszem a kérdést: akarunk-e a VÁR-ból együtt valamit csinálni. Mert ha igen, akkor a munkához másképp kell fogunk.”

Ne ütdj meg ezeken a sorokon, hanem a másolatát – amelyet megküldök – légy szíves átadni Tatay Sanyinak is. Ne ütdj meg, hanem vedd tudomásul, hogy mindnyájatokat szeretlek, és legszívesebben mindennap velem együtt tudnálak, és örömmel várom azt, hogy minél előbb láthassalak benneteket. A kedély és egyéb falmelléki szavak mellett most már meg kell kezdenünk a munkát is. Ezt személyesen is megmondanám, de leírom, mert így papíron lesz, amit akarunk.

Megegyeztünk abban, hogy néhányan ebből az adottságból, amit a VÁR jelent, s amit nem jelent könnyebben egy sajtótermék sem ma Magyarországon, meg kell teremteni a jövő családi folyóiratát. Igaz? Lássunk tehát hozzá. A következő alkotó gárdát jegyeztük fel: Tatay Sándor, Takáts Gyula, Ambrózy Ágoston, Weöres Sándor, Dallos Ferenc, Jankovich Ferenc, Ficzkó Gyula, Sötér István, Thurzó Gábor, Képes Géza, Jékely Zoltán, Sinka István, Erdélyi József, Baby József, Karinthy Gábor, Barsy Dénes, Csákány Ambrus, Baróti Géza. Jól tudjuk, hogy a fentiek legnagyobb része nem tekinti szívügyének a VÁR-at, hanem legfeljebb kéziratot ad. Egyelőre ez is elég. De CSINÁLJÁTOK MEG, HOGY ADJANAK, TEHÁT JÁRJÁTOK UTÁNA, HOGY KAPJUNK TŐLÜK KÉZIRATOKAT MINÉL ELŐBB ÉS MINÉL TÖBBET! Akik pedig komolyan érdemesnek látják a VÁR kifejtését, természetesen legelőször azzal mutassátok meg, hogy dolgozzatok belé.

Amikor egy ilyen adottság van, mint a VÁR, szinte nevetségesnek tartom azt, hogy kéziratért kell szólanom. Melyik folyóirattal vagytok megelégedve? Hát nem egyszerű volna-e megteremteni annak a FÜGGETLEN folyóiratnak a színvonalát, amely a kezünkben van? Nem érzitek, hogy mennyi mindent jelent ezt megcsinálni? Megegyeztünk a következő számban:

Takáts: A dunántúli irodalomról (Írj a mairól!)

Weöres: Versek

Komáromi: Novella

Pálffy: Versek

Ambrózy: Novella (Minél előbb!)

Tatay: Kazinczy és Madách hazatér.

Thurzó: Novella (Minél előbb!)

Kritikák (Írjatok a kezetekbe kerülő új művekről!)

Dunántúli közönség és színház (Ezt ideírtatok nekem, nem tudom, melyiktek akarja megírni, de írja meg az illető!) LAPZÁRTA NOV. 20.!!!!!!! A jövő év első számának fenyvesnek kell lennie. Tehát szerezzetek kéziratot!”¹²

A decemberi (8.) szám valóban a tervezet alapján készült el. Weöres Sándortól a *Suhanás* és a *Fényes hal siklott ki kezedből* szerepelt. Rajtuk kívül ifj. Ambrózy Ágoston (*Marci bácsi*), Bárdosi Németh János (*Dunántúl*) és Pálffy István (*Költő a Balatonnál; Szerellem; Szántás; Szállunk az éjszakában*) versei és Komáromi János novellája (*A hazatért*) olvasható. A folyóiratban a dunántúli témák és a helyi szerzők vannak többségben, de akadnak kivételek is. Így például Cn. szignóval két és fél hasábos írás jelent meg a „visszatért Felvidék” kapcsán Kazinczy és Madách Imre tiszteletére (*Kazinczy és Madách földjén*). A levél alapján a szerző Tatay Sándor volt.

Pálffy reménye nem valósult meg. A lap 1939 januárjában (II. évfolyam 1. szám) megszünt. Ebben jelent meg Tatay ismertetője *A teremtés dicséretéről*. Jellemző módon a rövid értékelésben külön bekezdést kapott az irodalom decentralizálása. A Várnak és olvasóinak köszöntőjét (*Új esztendő elején*) Pálffy írta. Weörestől a *Kisváros* jelent meg. Rajta kívül verssel szerepelt Jankovich Ferenc, Lovassy Andor és Dancs József. Az irodalom belügyeiről Jaross Andor (*Új magyar szellemiség – Magyar írás 1935. –*), illetve Nemo (?) szólt (*Irodalmi decentralizációt! – I. Budapesti irodalmi társaságok –*).

Vázlatos áttekintésem igazolhatja, hogy a *Vár* szerzőinek életkorát és minőségét tekintve is sokszínű kiadvány volt. A lap világirodalmi témájú írásai, fordításai (Jammes, du Gard, D’Annunzio) ugyanígy esetlegesek. Az általam olvasott ismertetések, értékelések egyenetlen színvonalúak. Válogatásuk is ötletszerű. A terjedelmét tekintve 200 oldal alatt maradó, rövid életű folyóirat nem tudta megvalósítani kitűzött céljait.

*

Pálffy és Weöres esetlegesen találkoztak. A levelek arról tanúskodnak, hogy magánéleti dolgaikról hiányosan értesültek. A szerkesztőnek olyan – másokhoz szóló – üzenetei is előkerültek, amelyekben barátja felől érdeklődött. A hiányosan fennmaradt küldemények több, eddig ismeretlen életrajzi mozzanatot tartalmaznak. Külön érdekesség, hogy az utolsó három levél (38–40.) hosszú kihagyás után – 1958-ban és 1968-ban – született. Ez bizonyítja, hogy a barátság a háború és a forradalom után is tartott. A Weöres – Pálffy-leveleket néhány esetben kiegészítettem a pályatársak íásaival.

12 Pálffy István Takáts Gyulának; „Budapest, 1938. november 7.” Géppel írt levél, autográf aláírással. Lelőhelye: Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára, Kaposvár. A felsorolt írók, költők egy része nem szerepelt a rövidesen megszűnő lapban.

*

27. Weöres Sándor Pálffy Istvánnak¹³

Drága Pistám,

nagy örömmel vettem lapodat, már talán egy éve nem hallottam Rólad. Ugy sejtem, szép tőlünk, hogy dacára annak, hogy alig néhányszor voltunk együtt rövid ideig és hogy egykori terjedelmes levelezésünk ugyancsak alaposan meggyérült, érzésben mégis kitartunk egymás mellett; furcsa barátság ez, de barátság a javából.

Hát kérlek, én most nem mászkálok se Kínában, se a padláson, kotlok itthon Csöngén, egyrészt mivel nincs pénzem utazni, másrészt mivel most itt is egész jól megvagyok.¹⁴ Ritkán irok és keveset, de legalább rosszat. Általában vidám vagyok, de valami belső üresség

fojtogat; minden érdekel, de tulajdonképpen nem érdekel semmi. Az irodalmat meguntam, nem tudom mihez kezdjek. Egyelőre igazság szerint bölcsészhallgató vagyok Pécsen, van eddig öt félévem; szeptemberben megyek vissza Pécsre. Nem tudom, Pestre mikor jutok; hanem igazán meglátogathatnál Pécsen, ha egyszer szabadságod lesz és lehetőleg huzamosabb időre gyere; olyan helyen lakom, ahol két pasas számára van alvóhely.

Addig is, írk Magadról minél előbb: mit csinálsz, mi vagy jelenleg, szárazdajka avagy államtitkár? Lapodon egy mukkot se írtál

A fiatal Weöres Sándor egy távol-keleti ismerőseivel

Magadról. Költészeted hogy van? Küldhetnél újabb írásaidból, esetleg azt is jelezve, hogy valamelyik laphoz továbbíthatnám-e. (Sok szemét újságban jelentetem meg dolgaimat, főleg régieket; többnyire olyan lapokban, amik nem fizetnek; jól teszik, minek is fizetni, én legalább nem-igen szoktam.)¹⁵

Családod hánytagú? Feleséged Önagyságának ismeretlenül is kézcsókomat küldöm, összes meglévő és leendő gyermekeidet csókolom. – Küldj verseket okvetlen és ha akarod, én is küldök újabb gyártmányaimból.

Mi az ördögöt írjak még? Szeretnék együtt-lenni Veled, de aligha dumálnék sokat, inkább csak üldögnék és hallgatnék; az ember lassanként kifogy a mondanivalóból ebben a földi életben – a mondanivalóból is, mint mindenből.

Szervusz, Öregapám, írk, minden jót, öllelek: Sanyi.

Csönge, 1937. júl. 18.

¹³ Autográf levél; lelőhelye: PIM V. 5396/8/20

¹⁴ Weöres távol-keleti útjáról is küldött képeslapot barátjának (Manila, 1937. febr. 7. Lelőhelye: PIM V. 5396/8/19). Egy korabeli pécsi interjúban újabb kínai utazás tervét említette, erre azonban akkor nem került sor (Weöres Sándor vallomása önmagáról, *Dunántúl*, 1938. december 25. 9.).

¹⁵ A kijelentésben jócskán van túlzás, hiszen ez idő tájt jelentős lapokban is publikált (*Nyugat*; *Szép Szó*; *Válasz*).

*

28. Weöres Sándor Pálffy Istvánnak¹⁶

Kedves Pistám,

köszönöm leveledet, rég írtál már nekem ilyen részletesen és hosszasan. Fő, hogy megvagy egészséggel – biztos vagyok benne, hogy nem kell félteni se Téged, se engem, bár egyikünkbe se szorult valami sok élelmesség. Verseidet köszönöm és továbbítani fogom, részben a Nyugathoz, részben az Új Magyarországhoz;¹⁷ a Nyugatnál semmi reményem sincs arra nézve, hogy ott az énáltalam beküldött irásodat közölnék; jobb volna, ha György Oszkár is beküldené a Nyugathoz verseidet.¹⁸

Azt írtad: „ragaszkodjunk a tényekhez, mint kutya a farkához” – hát én megpróbálok most ragaszkodni hozzájuk és ezért objektíven megállapítom, hogy új verseid a régiekhez képest bizony elszürkületet jelentenek. Te bizonyosan ezt fogod érezni az én új verseimmel kapcsolatban és alighanem igazad lesz Neked is. Legjobban a „Rókatánc”, „Megelégedés”, „Dunántúli emlék” és „Kortárs” tetszik, de szeretném, ha ezeknél is jobbakat kaphatnék Tőled.

Itt küldök egy hosszú novellát,¹⁹ egy kritikát Csákány Ambrus novelláskönyvéről (csak annyit tudok az illetőről, hogy 25 éves, Sárpentelén lakik és nagyon szép prózái vannak; Neked majdnem földid, nem tudsz róla valamit?) Néhány verset is küldök; kíváncsi vagyok, mi lesz a véleményed róluk. Légy szives, ha Csákányról írt kritikámat közöld az Új Erőben, azt a számot küldd meg majd nekem.²⁰

Várom leveledet. György Oszkárral küldess be minél jobb verseidet a Nyugathoz. Remélem, lesz majd annyi idő az ősz folyamán, hogy Pécssett meglátogathass.

Addig is öllelek
Csöngé, 1937. aug. 8. Sanyi.

*

29. Pálffy István körlevele a Vár munkatársaihoz és leendő támogatóihoz²¹

Vár
dunántúli folyóirat. –

Budapest, 1938. szeptember 13.

Igen Tisztelt Uram!
Kedves Barátom!

A nyári szünet végeztével időszerűvé vált, hogy a Várral kapcsolatos kérdésekről részletesen tájékoztassuk. A lap irányítását eddigi felelős szerkesztőnk vette át, aki a korábbi

¹⁶ Autográf levél; lelőhelye: PIM V. 5396/8/21

¹⁷ 1934-től 1944-ig kiadott politikai napilap

¹⁸ Weöres többször nehezményezte, hogy mit műveltek könyvismertetőivel a *Nyugat*ban. Szóva tette azt is, hogy javaslatait nemigen veszik figyelembe. Pálffy Istvánnak nem jelentek meg írásai a *Nyugat*ban.

¹⁹ Nincs tudomásom arról, melyik novelláról lehet szó.

²⁰ Megjelenéséről egyelőre nincs tudomásom.

²¹ Írógéppel írt levél, autográf aláírással. Lelőhelye: Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára, Kaposvár. Az ékezeteket és a tagmondatok közötti írásjeleket javítottam.

szerkesztő bizottsággal és munkatársakkal együtt ugyanazt a célt tűzte ki maga elé, mint amelyikért eddig dolgoztunk: megteremteni az eddig hiányzó színvonalas és életképes dunántúli irodalmi folyóiratot, amely hivatva van a jellegzetes dunántúli írók közösségének kialakítására és ezzel országtestünk irodalmának az egész magyarság életébe való szerves beépítésére.

Ez évben még három lapszámunk jelenik meg. A rendelkezésünkre álló kézirat-anyag e három számnak a tartalmát már teljesen biztosította. Időrendszerei egymásutánban legelső fiatal dunántúli költőinket mutatjuk be, mégpedig Jankovich Ferenc, Takáts Gyula és Weöres Sándor verseit közöljük, természetesen azonban a többi jelentékeny dunántúli költőtől is adunk verseket, és így Bakó József, Bárdosi Németh János, Tanka János stb. verseiből is nyújtani fogunk néhányat. Novellákat Baróti Géza, Bólyi Ernő, Berezvai Gergely, Csákány Ambrus, Ficzkó Gyula, Harza László, Komáromi János, Pálffy István és Tatay Sándor részéről sikerült biztosítanunk. Kívánságok merültek fel olyan irányban, hogy a Művészet és a Zene c. rovatokat szüneteltessük, és erről a térről csak rövid beszámolókat adjunk az Irodalmi és Művészeti Élet c. rovatban. A rovatok pótlására – későbbi időpontban – a lapban gondolkodunk szakkikkek elhelyezni. A Színház és Film rovat kérdésében ugyanez az elgondolás vezet bennünket. Jellegzetességünkénél fogva az Irodalom rovat kiépítését az előbbiekkel szemben rendkívül fontosnak tartjuk. Éppen ezért minden munkatársunkat felkérjük arra, hogy a birtokukban levő új könyvekről szíveskedjék hatásos, jó meglátású és szellemi felfogásukat kifejezésre juttató rövid ismertetést adni.

Miután így az ez évi lapszámok anyaga kész, alapos munka és eredmény elérése céljából szükségessé vált a jövő évi munkaterv összeállítása. Bár erre vonatkozólag nem szükkölködünk tervekben, fontosnak tartjuk, hogy mindegyik munkatársunk közölje azokat az elgondolásait, amelyek közös célunk elérésére a legbiztosabban vezetnek. Kérjük, hogy ebből a komoly és érdemes munkából lelkiismeretesen vegye ki a részét, és legyen segítségünkre ötleteivel, terveivel a színvonalas dunántúli irodalmi folyóirat megteremtésében. Minél előbb keressen fel bennünket soraival, hogy figyelemreméltó tanácsait megszívlelhessük. Reméljük azt, hogy értékes közreműködésére, amelyre feltétlenül számítottunk, nem kell hiába várnunk.

Jóllehet tudatában vagyunk annak, hogy elsősorban a szellemi részt illető támogatását remélhetjük, kénytelenek vagyunk szíves figyelmét felhívni arra a körülményre, hogy érdemes munkát csak akkor végezhetünk, ha sikerül létezésünk anyagi alapjait megteremteni. Folyóirataink legnagyobb ellensége az anyagi kérdés. Arra gondoltunk, hogy a féléves és egyéves előfizetők számára kedvezményt nyújtunk. Bár ez a kedvezmény az amúgy is rendkívül alacsonyan megállapított előfizetési ár mellett nem lenne jelentékeny, igen érdekelne bennünket, hogy tervünkről mi a véleménye. Tekintettel arra, hogy következő számunk már nyomás alatt van, szíveskedjék erről haladéktalanul értesíteni. Egyben értesítjük arról, hogy pályázatot óhajtunk hirdetni, anthológiát szándékozunk kiadni önálló kötetek mellett, s programunkban előadások megrendezése is szerepel. Ahhoz, hogy ezeket a terveket valóra válthassuk, jelentékeny előfizetőgárdára van szükségünk. Éppen ezért felhívjuk, hogy környezetében és a közel álló irodalmi társaságokban szíveskedjék felhívni a figyelmet a Vár-ra, és kíséreljen meg előfizetőket szerezni, illetve helyben megbízni egy ügyes gyűjtőt előfizetéssel. Az előfizetés-gyűjtőket, ha ezzel a munkával hivatásszerűen foglalkoznak, tisztességesen honoráljuk. Aki ezzel foglalkozni óhajt, lépjen velünk haladéktalanul össze-

köttetésbe. Egyben az a kérésünk, hogy szíveskedjék értesíteni arról, hogy melyik lapban tudna a VÁR-nak propagandát kifejteni? Kétféleképpen oldható meg ez a kérdés, mégpedig úgy, hogy komoly cikkekben hirdetni egy dunántúli irodalmi folyóirat megteremtésének szükségességét, vagy pedig módot keresne arra, hogy az illető lapot beküldött tájékoztató-sunkkal felkereshessük.

Kérjük, hogy legyen segítségünkre ebben a munkánkban, amelyet a veszélyeztetett végvárok területén belül végzünk el. Nem üzleti vállalkozás mozzgatónk, hanem a szellem terjesztésének és Pannonia irodalmi arculata megmutatásának a vágya. A hit és az őszinte és önzetlen alkotni akarás indított el bennünket, ennek pedig összefogásunk mellett győzedelmeskednie kell!

Abban a reményben, hogy együttműködésünk okvetlenül meghozza a kívánt eredményt, és szíves észrevételeivel rövidesen, de részletesen felkeres, vagyok őszinte nagyra-becsülésem kifejezésével

mindig kész híve:

Pálffy István

a VÁR szerkesztője,

Budapest, VII. Garay-tér 17. III. 17.

*

30. Weöres Sándor Pálffy Istvánnak²²

Kedves Pistám,

örömmel vettem soraidat és fölszólításodat. Itt küldök egy kiszakított részt a disszertáciomból.²³ Ha akarsz, küldhetek asszír szöveg-fordításokat is (Istar pokoljárása, részletek a Gilgames eposzból, stb.) A Gilgamest elejétől végig föl akarom dolgozni a doktorálásom után, eddig van készen kb. 700 verssornyi szöveg.²⁴

Pestre, sajnos, mostanában nem mehetek; beleástam magam az esztétika fejlődéstörténeti áttekintésébe, rengeteg munkával és csigalassúsággal haladok vele. Soha ennyire élettelen életet nem éltem; minden csupa papír és tinta most nekem.²⁵ Jó érzés lesz, majd ha a cselekvés-mentes és szinte teljesen gondolati életemből újra az életbe kiléphetek.

Mi ujság? Hogy vagy és hogy van a „Vár”? Ölel komád Sanyi.

²² (Besorolása a tartalom alapján) Lelőhelye: PIM V. 5396/8/31

²³ WEÖRES Sándor: *Egy készülő könyvből. Vár*, 1938, október, 9. A részlet kimaradt a doktori dolgozat végleges változatából.

²⁴ *Gilgames Első tábla; Nyugat*, 1937. II, 195.

²⁵ LŐCSEI Péter: *Bóklásások és átírások*. Doktori dolgozat. „Beszélhetnek a kortársak”. Esszék és tanulmányok Weöres Sándorról. Szerkesztette: Radvánszky Anikó. Ráció Kiadó, 2017, 227–241.

*

31. Pálffy István Pável Ágostonnak²⁶

Bp. 939. I. 18.

Kedves Guszti Bátyám,
Soraidat köszönöm. Jankovich Ferinek írtam, hogy adjon fel címedre verseiből. (J. F. címe: Bp. Városmajor u. 13.)

Egyúttal megküldtem címedre a VÁR rendelkezésemre álló példányait, remélem, megkapod őket. Igen örülnék annak, ha szíves volnál te is, valamint a többi szombathelyiek is írásaiddal felkeresni.

Gazdag Erzszi verseskönyvét köszönöm, egyik legközelebbi VÁR-ban ismer-tjük.²⁷ Rokonszenves költőnő.

Ha nem terhellek, kérek, légy szíves a Vasi Szemlét küldeni (esetleg a további számokból is.)

Ha a VÁR-ral kapcsolatban van valami észrevételed, indítványod, szívesen hallanám. A szombathelyi irod- és művés-zeti eseményekről számomra nem tudna valaki rövid ismertetést adni?

Szíves küldeményed kérem és szívél-yes üdvözlettel

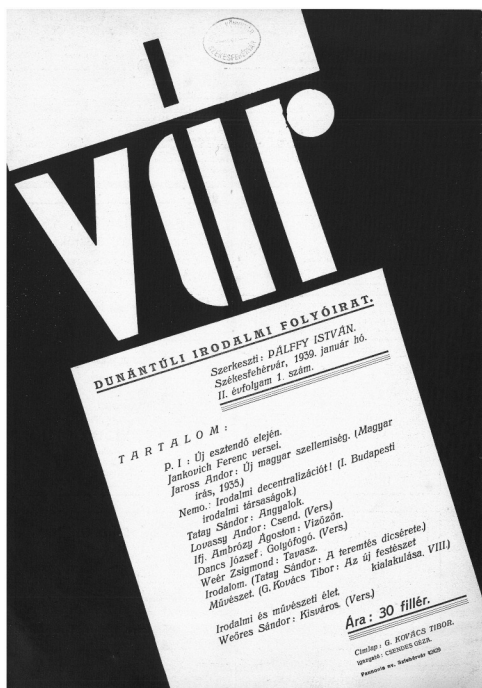
Pálffy István

ui. érdemes van ott, akihez kéziratért fordulhatnak, címük?

*

Tatay Sándor: A teremtés dicsérete.²⁸

Ilyen címmel jelent meg Weöres Sándor új verseskötete a pécsi János Pan-onius Társaság kiadásában. Alig van fi-atal költő, akinek munkásságáról annyira megoszlanak a vélemények, mint Weöreséről. Csodálatos tiszta hang – mondja az egyik. Penészes koraérett költészet szól a másik – az enyészet költészete a halálé. És így tovább... Az első két köteténél valóban habozott az ember, hogy melyik véleményhez csatlakozzék, mert minden támpont nélkül állt szembe a

A Vár folyóirat 1939. januári számának címlapja

26 Autográf levelezőlap; magántulajdon

27 GAZDAG Erzszi: *Üvegcsengő*. Szombathely, 1938. A kötet Pável Ágoston önzetlen támogatásával jelent meg. A *Vár*-ban nem közölhetek róla ismertetést, ugyanis a folyóirat időközben megszűnt. Weöres Sándor a *Nyugalomban* méltatta érdemeit.

28 TATAY Sándor: *A teremtés dicsérete*. *Vár*, 1939, 1. 15.

sokféleség dzsungelével és nem találta a lelket, aki pedig élt és hatott és követőket teremtett. A legfiatalabb költőink közül nem egy formálódott annak a léleknek a képére és hasonlatosságára, akit csak most találunk meg Weöres versei mögött. És erre a lélekre aztán nem mondhatjuk rá, hogy az enyészeté, hogy a halálé, még azt sem, hogy menekülő lélek. Ha menekülésről beszélhetünk Weöres költészetével kapcsolatban, az csak a forma menekülése. A forma menekülése az utcáról oda, ahol az ember bezárkózik a maga titkos kamrájába. A kifejezőmód szemérme, menekülése az elhasználódás utálatától az időtlenségbe. A lélek maga fenéig éli a mindnyájunk szenvedését és mindent, ami itt életet jelent. Kiutat keres, dörömböl jobbra, dörömböl balra, de a maradéktalan igazságot kereső lélek számára nincsen kiút, hacsak nem egyenesen az ég felé. Ezért nyújtózik Weöresnek szinte minden egyes verse titokzatos magasságok felé.

Valami szemérmes istenkeresés jellemzi e könyv minden lapját. Harc az elvesztett végtelennel való kapcsolat visszahódításáért. Ugy látszik Weöres egész költői erejét lefoglalja ez a harc, azért nem túl termékeny költő, és azért kovácsol meg minden versét olyan lelkiismerettel. Azért szalaszt el hidegvérrel sok olyan mondanivalót, aminek úgy szoktak örülni a költők, mint a lelt aranynak. Általában úgy tűnik fel, hogy Weöres véglegesen rátalál költészetének igazi körére és minden kilengést ebből a körből mulandó értéknek, fölöslegesnek tart. Igaza van.

Szép formában hozta ki a János Pannonius Társaság a könyvet és dicséretére válik Weöresnek, hogy, bár megvannak a pesti irodalmi kapcsolatai, vidéki cégérrel adja ki kötetét, ez is egy lépés az irodalmi decentralizáció felé és szolgálja a dunántúli irodalom ügyét.

*

32. Weöres Sándor Pálffy Istvánnak²⁹

Kedves Pistám!

Igen jól tetted hogy írtál, különösen hogy megírtad a címedet, ugyanis a legújabb vacakom már régesrég becsomagolva áll Számodra, de nem tudtam elküldeni, mert nem emlékeztem a címedre pontosan. Tatay Sanyitól kérdeztem a házszámodat, de elfelejtette megírni. Most végre el tudom küldeni ezzel a levéllel együtt a nyomtatványt is; kérek jelezzd hogy megkaptad-e.

Mondhatom, röviden írtál; ha jól számolom, egy szót; de remélem, majd kipótolod és zengesz egy hosszú levelet. – Te, érdekes hogy milyen ritkán találkozunk akár eleven példányban, akár levélben és én valahogy mégsem érzem, hogy barátságunk csappant volna. Ugy sejtem, ha akár harminc évig nem találkoznánk és akkor valahogy összekerülnénk, úgy érezném, mintha két perccel előbb lettünk volna együtt utoljára. Vannak emberek, akikkel valahogy állandóan együtt vagyok, függetlenül attól, hogy fizikai formában jelen vannak-e vagy sem. Nem tudom, Te miként vagy ezzel.

Én közben ledoktoráltam esztétikából most egy hónapja. Próbálok állásba kerülni; lehet hogy Pestre jutok és akkor remélem sokat együtt lehetnénk. – Az irodalomtól lassan, de biztosan egyre messzebb kerülök. Van egy drámatetralógia tervem, ezt lehetőleg nyélbeütöm, aztán szeretnék bucsut mondani az irodalomnak. Illetve: lassan, kényelmesen fordítgatnék

29 Autográf levél; lelőhelye: PIM V. 5396/8/22

azután, asszir és hindu műveket; és évenként megírnék két-három verset, csak a saját szó-rakozásomra.

Te hogyan állsz a Múzsával? mit írsz? prózát, vagy verset? Írj erről is. És másról is, sok-mindenről.

Megyünk-e háboruba?

Pécssett találkoztam Lovassy Bandival,³⁰ elbeszélgettünk Rólad, mesélte valamelyik miniszternél tett látogatásodat. Kuriózus egy eset lehetett.

Karácsony napján írom ezt a levelet, éjszaka. A környéket vékonyan lepi a dér-szerű hó; de olyan erős reflexe van, hogy akár csak nappal, az egész Rábavölgyet végigláttni.

Nejed Önagyságának ismeretlenül is kézcsókomat küldöm. Neked és ki tudja hány tagú családnak boldog új esztendőket kívánok. Ölel

Sanyi.

Csönge, 1939. dec. 25.

*

33. Lovassy Andor Weöres Sándornak³¹

Kedves Bandi!

Megbocsáss, hogy csak most köszönhetem meg két szép könyvedet. A közelmúltban sok gondom-bajom volt: doktorálás, anyám betegsége, stb.; ezért nem jutottam hozzá a levélíráshoz.

Jelen levelemmel egyidejűleg küldöm viszonzásul két verskötetemet; ne haragudj hogy az egyik nagyon viharvert állapotban van, de sajnos tisztább példányaim már kifogytak. Remélem, hogy a Számodra dedikált disszertáció-példányomat átvetted Holler Bandi³² druszádtól.

Most már a gondok túlsó partján csücsülök és Neked is hasolló lyókat kívánok. Boldog újévet! Ölel barátod

Weöres Sanyi.

Csönge, 1939. dec. 26.

*

34. Weöres Sándor Pálffy Istvánnak³³

[A lap teteje levágva. LP] mióta készülök már írni Neked – és minthogy a tervezett hosszú levelem csak halasztódik, hát írok egy ötperces levelet.

Pécssett vagyok most, városi könyvtárt kezdtem szervezni, egyelőre havi 130 P.-t kapok ezért. Továbbá Várkonyi Nándorral, Makay Gusztávval és másokkal szerkesztünk egy fo-

30 Lovassy Andor: költő, szerkesztő; az *Új Erő* és a *Vár* munkatársa

31 Autográf levél, címzése: Nagyságos Lovassy Andor író, tanár, malomellenőr úrnak Babócsa, Somogy megye / Weöres Sándor, Csönge, Vas megye. Magántulajdon

32 Holler (Bajcsa) András: (1911–1985); műfordító, esszéista. 1957 után Ausztriában, majd Franciaországban élt. Weöres unokahúgának, Blaskovich Hannának férje.

33 Autográf levél; címzése: Nagyságos Pálffy István szerkesztő, író úrnak Budapest IX. Zsil utca 7. / Weöres Sándor, Pécs, Szepessy u. 3. Egyetemi Könyvtár. Lelőhelye: PIM V. 5396/8/23

lyóiratot, „Sorsunk” címűt; talán már találkozta vele.³⁴ Jó lenne ha bekapcsolódnál közénk verseiddel, cikkekkel és bármivel.³⁵ Várom mielőbb az írásaidat, melyekből a februári számban szeretnénk közölni. Valamelyes honorárium is csöppen.

Remélem, ez a folyóirat újra összehoz bennünket; ha nincs külön ok a levélíráásra, az ember levele mindig „majd holnap” íródik és ennek következtében jócskán hallgattunk egymásnak. – Viszont egykori kapcsolatunk semmit se veszített erejéből, legalább is az én részemről nem. Biztos vagyok benne, hogy az idő és kapcsolathiány nem örölheti.

Leveledet, írásaidat várva, ölel

Sanyi.

Címem Pécs, Szepesy u. 3. Egyetemi Könyvtár.

(Lakásom, hová a levelet nem kézbesítik rendesen: Pécs, Mecsek u. 7.; az előbbi cím biztosabb.)

1941. nov. 24.

*

35. Weöres Sándor Pálffy Istvánnak³⁶

Kedves Pistám!

Köszönöm soraidat és a „Fiatal Magyarság” példányokat. Sajnos, prózát küldeni nem tudok, cikkeket egyáltalán nem írok, az a néhány novella pedig, amit évekkkel ezelőtt írtam, nem a lapodba illő és nem is valami jó. De ha találok meglévő írásaim közt odaillőt, vagy írok valami új prózát, akkor elküldöm. Most egy Kleist vígjáték lefordításával vagyok összeházasodva. Ha jól megy, még aranylakodalom is lehet belőle.

Mostanában többnyire Pécs városában bajlódom a városi könyvtár létrehozásával, jelenleg betegszabadságon vagyok Csöngén, egy hónapig. Ritkán írok és rosszat. – Közben vőlegény voltam három hétig,³⁷ közben majdnem meghaltam különféle gyermekbetegségeken [...], közben elkezdtem öszülni, közben igazán eljöhethnél felém, akár Csöngére, akár Pécsre, valahol csak megtalálász.

Veled mi van? Ötévenként egyszer írsz, akkor is olyan keveset, hogy leveled kezdete és vége azonos.

Leveledet kérve, ölel

Sanyi.

Csönge, 1943. máj. 13.

34 *Sorsunk*: a Janus Pannonius Társaság folyóirata (1941-től 1948-ig). Szerkesztője Várkonyi Nándor volt. Weöres egy ideig társszerkesztőként működött.

35 Pálffy Istvánnak mindössze egy verse jelent meg a lapban 1941-ben.

36 Autográf levél; lelőhelye: PIM V. 5396/8/24

37 Weöres vőlegénységéről (és menyasszonyának személyéről) nem volt, illetve utóbbiról máig sincs tudomásom.

*

36. Pálfi István Weöres Sándornak³⁸

Dolgozó Magyarság³⁹
Szerkesztősége és Kiadóhivatala
Budapest, VIII., Eszterházy-u. 36.
Telefon: 340-379.

Budapest, 1944. március 23.

Kedves Sanyikám!

Ne haragudj, hogy ismét kéréssel terhellek. Igen lekötelnél, ha hozzájárulnál ahhoz, hogy a hetenként megjelenő Dolgozó Magyarságba kötetedből időközönként egy-egy verset átvehessek.⁴⁰ Esetenként szerény tiszteletdíjat is tudnánk biztosítani, versenként legkevesebb 10.– pengőt. Ugyanezzel a kéréssel fordultam Takáts Gyulához is. Örölnék annak, ha megszólalnál és beszélnél már valamit bővebben arról, hogy hogyan élsz mostanában. Ha adnál néhány címet, ahova bizalommal fordulhatnék versekért megköszönném.

A sürgősség okából mindkét címedre elküldöm a kérésemet.

Régi szeretettel ölel:

Pálfi Pista

*

37. Weöres Sándor Pálffy Istvánnak⁴¹

Kedves Pistám,

köszönöm soraidat, örülök, hogy mindketten élünk. Az említett régebbi soraidat nem kaptam meg.

Itt Csöngén, cifra tél van. Katonai beszállásolás, zsúfoltság, hiány mindenfelében. Azért mégis itthon töltöttem a telet, bár ilyen körülmények közt dolgozni bajos; dolog alatt akár írást, akár mozgékonyabb tevékenységet értve. Az ősszel másfél hónapot Pesten töltöttem; romok és romok, az uccán és a szívekben.

Veled mi van? és családdoddal?

Jelent meg most két könyvem, ezeket itt küldöm. Egy prózavázlat-sorozat és egy gyermekdal-gyűjtemény.⁴² Kérlek, írd meg, hogy rendben megkaptad-e.

38 Cégjelzéses levélpapíron géppel írt levél; autográf aláírással; lelőhelye: Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára; A Weöres család levéltára 1650–1955 (ifj. Weöres Sándorhoz írt levelek) XIII-43./9.

39 *Dolgozó Magyarság*: Nemzetpolitikai, társadalmi, nemzetgazdasági és kulturális hetilap (1943–1944). Tulajdonos: Fiatal Magyarország Szövetség, kiadó: Szilvássy Andor; felelős szerkesztő: Kenessey Péter; Légrády Testvérek Nyomda. A lapban többek között Erdélyi József, Kormos István, Takáts Gyula versei láttak napvilágot. Szerkesztőjének alapos tévedése volt, hogy az 1944. január 28-ai számban Molnár József munkásköltő verseként közölte a *Ha a hold süt* című József Attila-költeményt. *DM*, 1944. jan. 28. 4.)

40 Tudomásom szerint Weöres Sándornak két verse jelent meg itt utánközlésként: *Veríték* (1944. április 14. 4.); *Kovács* (1944. június 2. 4.). Ez utóbbi publikálás érdekessége, hogy csupán az első hat szakaszt közölték, az utolsó hármat jelzés nélkül elhagyták.

41 Autográf levél; lelőhelye: PIM V. 5396/8/25

42 WEÖRES Sándor: *A teljesség felé* (Móricz Zsigmond Könyvkiadó, Budapest, 1945; WEÖRES Sándor: *Gyűmölcskosár* (Singer és Wolfner, Budapest, 1946)

Ha egyszer, talán tavasszal vagy nyáron, megint utazni tudok: felkereslek Székesfehérváron, vagy Budapesten, ahol akkor leszel. Sok-mindenről kellene beszélgetnünk, hiszen rengeteget változtunk mindaketten. Mennyi mindent éltünk át, igaz, hogy inkább kollektíven, mint személyileg. De talán nincs is már személyiségünk, szétporlott.

Jó egészséget kíván, leveledet várja és ölel

Sanyi.

Csönge, 1946. jan. 29.

Ha körülményeid engedik, írdál sokkal hosszabb levelet, mint én. Az én levelem azért ilyen rövid, mert lármában és fütetlenségben irkállok. – Régi barátod, S.

*

38. Weöres Sándor és Károlyi Amy Pálffy Istvánnak⁴³

Kedves Pistám,

köszönöm lapodat, örülök hogy láthatlak és várlak hétfőn este 8 óra tájban. Ha ez az időpont nem felel meg, kérlek, hívd fel telefonon (357-080) és megbeszélünk más találkozást.

Tatay Sanyi címét nem tudom; ha az Írószövetségnek, vagy Irodalmi Alapnak telefonálsz, ott megmondják. Verseidet szeretettel és gyönyörködéssel elolvastam, úgy érzem hogy egynívón vagy Takáts Gyulával és Jankovich Ferivel, pedig ők sokkal több időt, erőt, vért és tintát csorgattak verseikbe, mint Te, aki inkább éltél; és élni katonához és házmesterhez illő, nem költőhöz. Ezt 30 évvel előbb kellett volna mondanom, de én se tudtam. Ölel Sanyi.

[A lap tetején: Üdvözet! Amy. LP]

*

39. Weöres Sándor és Károlyi Amy Pálffy Istvánnak⁴⁴

Kedves Pistám,

Bp. 1958. júl. 21.

gyakran gondolok Rád, és csak azért nem kereshettelek föl, mert sejtelmem se volt, hogy merre vagy. Köszönöm híradásodat. Bizony jó volna találkozunk. Kérlek, hívd fel telefonon (357-080). Azt hiszem az volna jó, ha Te jönnél el hozzám, esetleg feleségeddel együtt, akit még nem ismerek. Itt a Rózsadombon kellemes a nyár és alig-alig megyek le a városba. Majd telefonon megbeszéljük. Ölel Sanyi.

Szívélyes üdvözzel a viszontlátásig Károlyi Amy.

43 Dátum nélküli autográf levelezőlap (besorolása a tartalom és a levelezőlap minősége alapján); címzése: Pálfi István író úrnak Budapest VII. Vörösmarty u. 17. II. 10. / Weöres S. Bp. II. Törökvész út 3/C. Lelőhelye: PIM V. 5396/8/26

44 Autográf levelezőlap; címzése: Pálffy István barátomnak Budapest VII. Vörösmarty u. 17. II. 10. / Weöres Sándor Bp. II. Törökvész út 3/C. Lelőhelye: PIM V. 5396/8/27

*

40. Weöres Sándor és Károlyi Amy Pálffy Istvánnak⁴⁵

Kedves Pistám,

szégyellem és disznóság tölem, hogy két leveledre és verseidre csak most válaszolok. Pedig ugyanúgy szeretlek és ugyanúgy kötődöm Hozzád, mint a régi években. Jó volna, ha megint találkozánk, és gyakran. Ugyanegy városban élünk és mégse látjuk egymást, fene tudja miért. Kérlek, hívj fel telefonon (357-080).

Verseid mulattattak és néha el is szomorítottak. Leszoktam arról, hogy bírálgassak, tehát véleményt verseidről tőlem ne várj: minden vers önmagáért felel, önmagát adja, akár egy káposzta, madár vagy nő, és a dicséretől nem lesz jobb, a gáncstól nem lesz rosszabb. Olyan, amilyen, bármit is fecsegnek róla.

S hogy leveledre mindaddig miért nem írtam? mert az emberek széttépnek. Látogatók: franciák, németek, olaszok, jugoszlávok, magyarok, stb. Annyian jelennek meg itt, mint a spiritiszta séance-on a médium testében a szellemek, Julius Caesartól Maréchal Foch-ig. Hát most inkább Te gyere, mint a sokféle nemzetiségű idegenek. Minden jót, egészséget kíván Neked, vár és ölel Sanyi. Bpest, 1968. nov. 22.

[Károlyi Amy sorai; LP]

*

Utószó

A dokumentumok közreadása során több adatot is gyűjtöttem Pálffy Istvánról, barátairól és lapjairól. Egy részük az első két rész közreadása után került kezembe. Arról győztek meg, hogy a költő, szerkesztő Pálffy kapcsolatait, írásait érdemes lenne alaposabban feltárni. A fiatal szerző Kosztolányit, Móriczot és Németh Lászlót is felkereste verseivel. Évtizedekkel később Hatvany Lajosnak és Képes Gézának küldött újabb terméséből. A fennmaradt válaszok néhány jellemző részletét idézem.

Kosztolányi Dezső ezeket a biztató sorokat írta neki 1928 nyarán:

„Tisztelt uram,

kéziratai, melyekről véleményem kéri, egy már mások által kialakított formanyelvet mutatnak. Ez a bírálatom. Nyilvánvaló, hogy minden [író? LP] és minden költő csak a tulajdon formanyelvén nyilatkozhat meg igazán. Másrészt nagy fiatalsága ellenére talpraesetten, frissen fejezi ki magát. Ez ígéret a jövőre nézve.

Hive: Kosztolányi Dezső”⁴⁶

45 Autográf levél, borítékkal. Borítékon WS írásával: Pálfi István költőnek Budapest VII. Vörösmarty u. 17. II. 10. / Küldi Weöres S. Bpest II. Törökvész út 3/c. Lelőhelye: PIM V. 5396/8/28

46 Kosztolányi Dezső autográf levele Pálffy Istvánnak. Ngs Pálffy István (úrnak?) Székesfehérvár Szeder utca 9. / (ceruzával: utána Tolna Némedi); Budapest, 1928. július 15. Lelőhelye: PIM V. 5396/3

*

Móricz Zsigmond hidegen, távolságtartóan utasította szerkesztőtársához, Babitshoz:

„Kedves Barátom,
én nem olvasok verset. Az a Babits Mihály feladata, aki szívesen foglalkozik fiatal költőkkel. Legyen szíves hozzá fordulni.
Leányfalu 1931. szept 21. MZs”⁴⁷

*

Németh László levele a *Tanu* indításának idején született. Irodalmi értékű kis esszét, benne pedig tágabb összefüggésű feladatokat is írt a nála jelentkező fiatal költőnek: „Az igazán jó vers nagyon ritka dolog, (az új száz-verses anthológiában alig van harminc-negyen) s ha az ön gyűjteményéből sok szép sort, néhány ép versszakot s egy-két jó verset (~~pl. Pásztor-dal~~) lehet kiemelni, akkor ez az első mérlegelés tulajdonképp kedvezően ütött ki. Ön az, aki tehetséges, fejlődésre képes, »ifjú« költőnek szoktak nevezni a jóindulatú szerkesztők. S valóban tehetséges is: az anyagi világ változatos marad a verseiben, sok dolgot megszólít, sokat megszólaltat, ritmusai, ha visszacsúsznak is itt-ott a prózába, nem iskolásak, nem merevek, s eljön az idő, amikor teljesen felpuhulnak majd s hullámain kisimul a tükrözött világ képe. Az Ady-reminiszcenciák már felszivódóban vannak s Illyés jó iskola, akitől érdemes tanulni. Viszonya a természethez és a szegény emberekhez rokonszenves s szeretete mind közelebb fog hatolni a retorikus szólamokon át a lényegeshez. Egészében tehát tehetséges s itt be is fejezhetném a levelem.

Azonban Ön nem csak tehetséges, hanem egyelőre iránytalan, – ne ijedjünk meg a szótól – műveletlen is. Nem a könyvekből elsajátítható műveltségre gondolok, hanem az ízlés biztonságára, az önkritika fegyelmeire; csiszoltságra, melyet sok idegen művel, jelenséggel való horzsolódásban szerezhethünk csak meg.

Ön nem tudja, mikor csinál jót és mikor rosszat, verseinek nincs biztos tengerszintje: ~~s verseiben~~ egyelőre több bennük a talaj természetére árulkodó repedés, mint a tiszta levegőjű orom. Épp ezért nem ajánlom, hogy verseit most még kiadja. Ön nagyon fiatal még s a verskiadás Magyarországon nem lehet sürgős. Olvasson, tanuljon s főleg érezzen és gondolkodjon, hogy a léleknek ezt a szintjét emelni tudja; a ma megjelenő irodalmi művekben nem elég egy-egy szép részlet, fontosabb, hogy durván ne botladozzanak.”⁴⁸

*

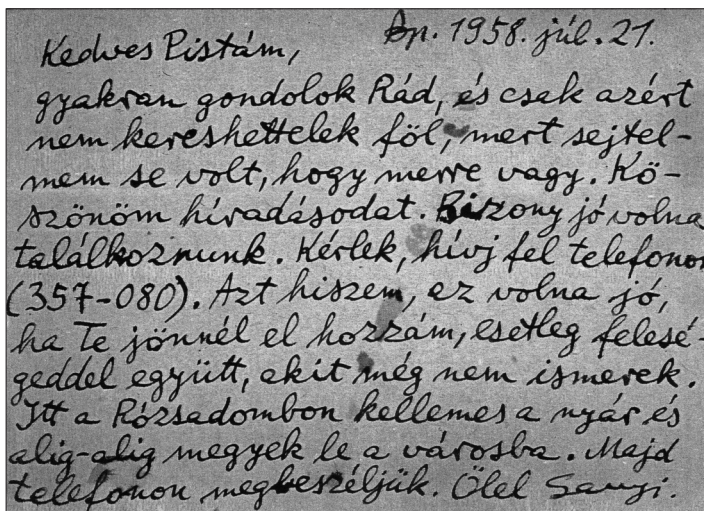
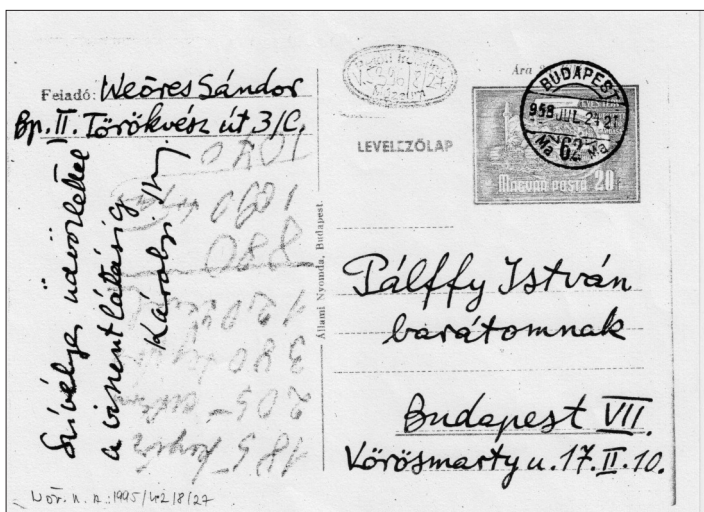
Pálffy (akkor már Pálfi) István a forradalom leverése után is írt, sőt támogatókat, véleményalkotókat is felkeresett. Ezt bizonyítja a most következő két dokumentum. Hatvany

47 Móricz Zsigmond Pálffy Istvánnak. Géppel írt üzenet, ceruzás szignóval. Címzése: Pálffy István budapest (így!) IX. Ráday u. 14. III. 6. / A *Nyugat* cégjegyzéses borítékjában. Lelőhelye: PIM M. 112

48 Németh László autográf levele: „Sátorkő (Dorog) 1932. aug. 18.-án”; lelőhelye: PIMV. 5396/5

Lajos gépelt választ küldött. Ebben többek között ez olvasható: „Szép versét elküldtem Bölöni Györgynek, – remélem leadja. Kitünő tisztelettel, Hatvany Lajos.”⁴⁹

Egy évtizeddel később Képes Géza Pálfi verseiről 3 oldalas kritikát írt. Úgy vélte, hogy jobb műveiben is akadnak zavaró hibák. Hol Áprily-, hol pedig Ady-utánérzést fedezett föl bennük.⁵⁰

49 Hatvany Lajos Pálfi Istvánnak; „Budapest, 1959. június 27.” Címzése: Pálfi István Budapest VII. Vörösmarty u. 17. II. 10. A levél gépirásos, indigós melléklete a *Reggeli séta* (1950. X.) című szonett. Lelelőhelye: PIM V. 5396/1. Nincs tudomásom arról, hogy az *Élet és Irodalom*ban megjelent-e a vers.

50 Képes Géza Pálfi Istvánnak; (1968. december 17.) lelelőhelye: PIM V 5396/2/2